

Maak je voor een gezond landschap

De Valleirijders; een mobiele ontmoetingsplek die je in beweging zet. In Mooi Maasvallei zoeken we naar diverse, lopende initiatieven en (ontwerp)principes die landschap, gezondheid, bewegen en sociale cohesie met elkaar én (op termijn) een regionale schaal verbinden. Alle deelnemers aan De Valleirijders zijn medeontwerpers van een gezond landschap.

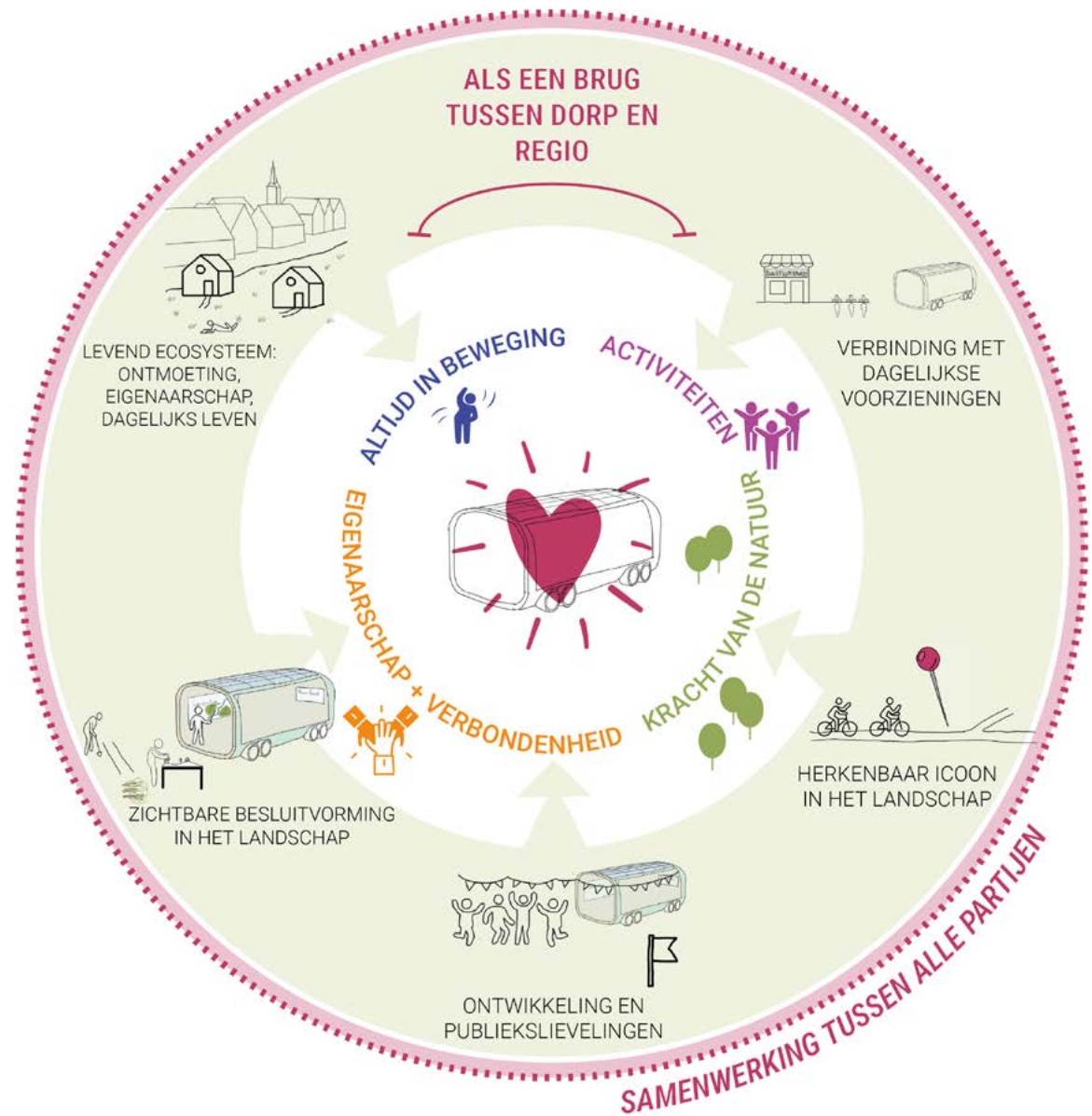
Mooi Maasvallei: gezondheid, gemeenschap en levend landschap

1. Gezondheid als resultaat van leefomgeving en vertrouwen

Gezondheid is geen optelsom van medische handelingen, maar het resultaat van de omgeving waarin mensen leven. Huisartsen geven aan dat slechts circa 10% van onze gezondheid wordt bepaald door medische zorg, en ongeveer 90% door leefomgeving, sociale samenhang en zingeving. Dit vraagt om een fundamenteel andere aanpak: niet voor inwoners, maar mét inwoners. Het fundament onder deze benadering is vertrouwen. Vertrouwen in elkaar, in de kracht van lokale gemeenschappen en in de wijsheid en eigenheid van het landschap. Door gezondheid, natuur en voedsel met elkaar te verbinden, bouwen bewoners stap voor stap aan een regio met een gezamenlijk verhaal en een gedeeld verantwoordelijkheidsgevoel.

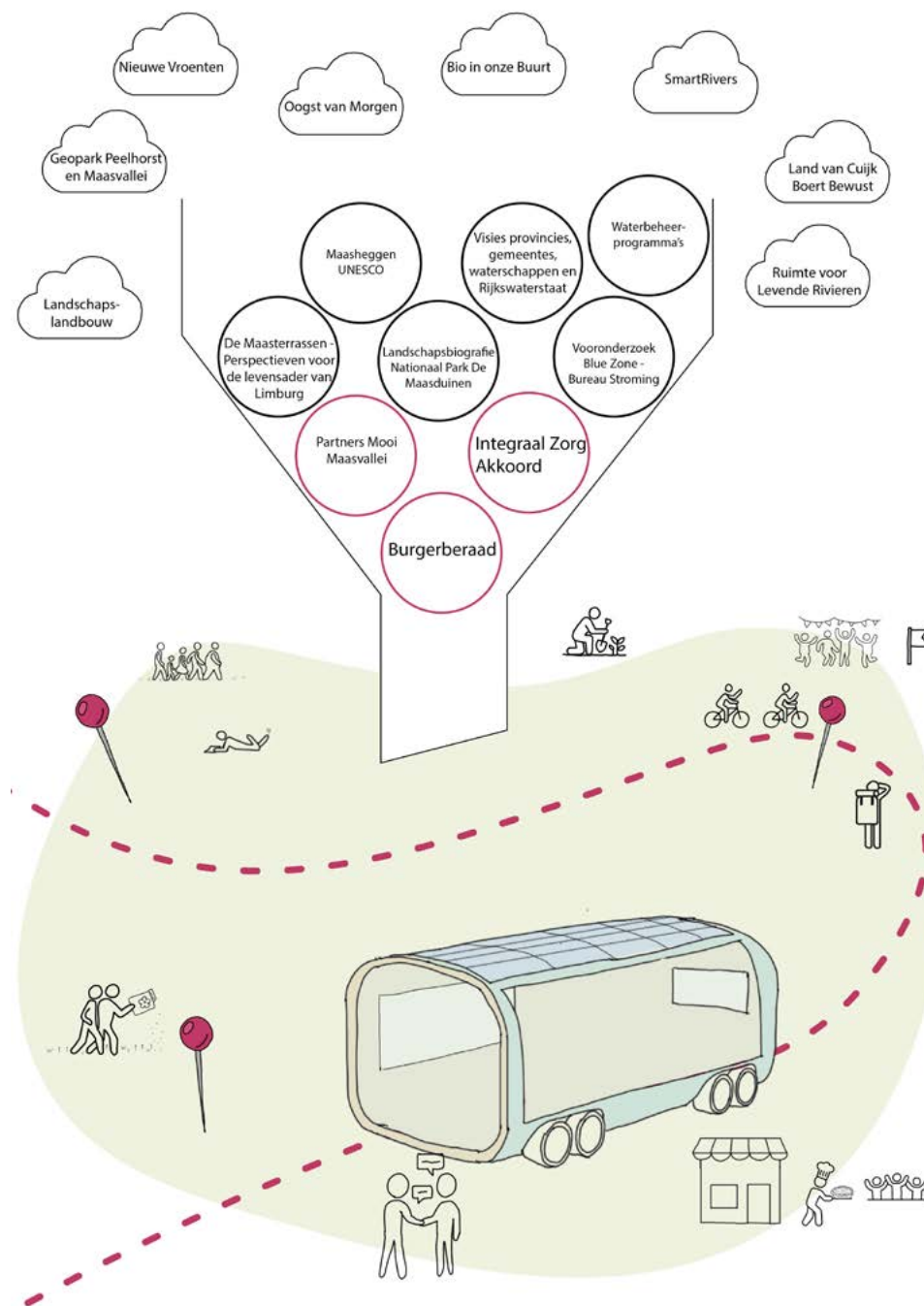
2. Mooi Maasvallei als levend ecosysteem en Bloe(i)zone

We benaderen de Mooi Maasvallei als een levend ecosysteem. Bewoners zijn hier niet alleen gebruikers, maar ook medeontwerpers van hun leefomgeving en regio. Dorpen functioneren als groene eilanden, verbonden door paden, landschappelijke corridors, waterstructuren en duurzame vervoersmiddelen. In deze visie vormt de Mooi Maasvallei een Bloe(i) zone: een gebied waarin gezondheid, landschap, voedsel en gemeenschap elkaar wederzijds versterken. Het landschap is niet het decor, maar een actieve drager van gezondheid, ontmoeting en betekenis.

3. De Valleirijder: mobiele aanjager van participatie en vernieuwing

De Valleirijder, bestuurd door bewoners uit de Mooi Maasvallei, vormt het kloppend hart van deze beweging. Het is een circulair, opzienbarend en energieneutraal voer- en vaartuig dat fungeert als mobiele ontmoetingsplek, denktank en herkenbaar icoon in de Maasvallei. De Valleirijder zet passagiers (Valleirijders) letterlijk en figuurlijk in beweging en nodigt bewoners, bedrijven, organisaties en scholen uit om samen te werken aan een gezond leven in een springlevend landschap. Tijdens tochten door de regio brengen Valleirijders, geholpen door ons team, bestaande initiatieven in beeld en met elkaar in verbinding. Lokale kennis en ervaringen worden uitgewisseld, gekoppeld aan nieuwe kennis en inzichten en verder ontwikkeld. Voorbeelden van initiatieven die hierbij aansluiten zijn onder andere het Maasheggen Man & Biosphere-programma, Cuijk Boert Bewust, Nieuwe Vroenten, landschapslandbouw, Geopark Peelhorst-Maasvallei en SmartRivers. Deze initiatieven laten zien hoe natuur- en landschapsherstel, biodiversiteit, erfgoed, streekverhalen en lokaal voedsel samen kunnen werken en hoe landschap, gezondheid, beweging en sociale cohesie elkaar versterken. Op verzoek van bewoners die met de Valleirijder meerijden, kan externe expertise worden ingeschakeld, zodat interessante gezondheidsinnovaties besproken, ervaren en, indien gewenst, gemonitord kunnen worden, waardoor de gezondheidswinst voor zorginstanties meetbaar wordt. In een periode van drie tot vijf jaar wordt het concept van de Valleirijder opgebouwd, getest in de praktijk en verankerd in het gebied. Zo groeit een levendig netwerk van samenwerking en innovatie, gedragen door de gemeenschap zelf, met ruimte voor regionale opschaling.

De Valleirijder 'absorbeert' bestaande initiatieven en koppelt vraag aan aanbod

De Valleirijder gaat op pad!

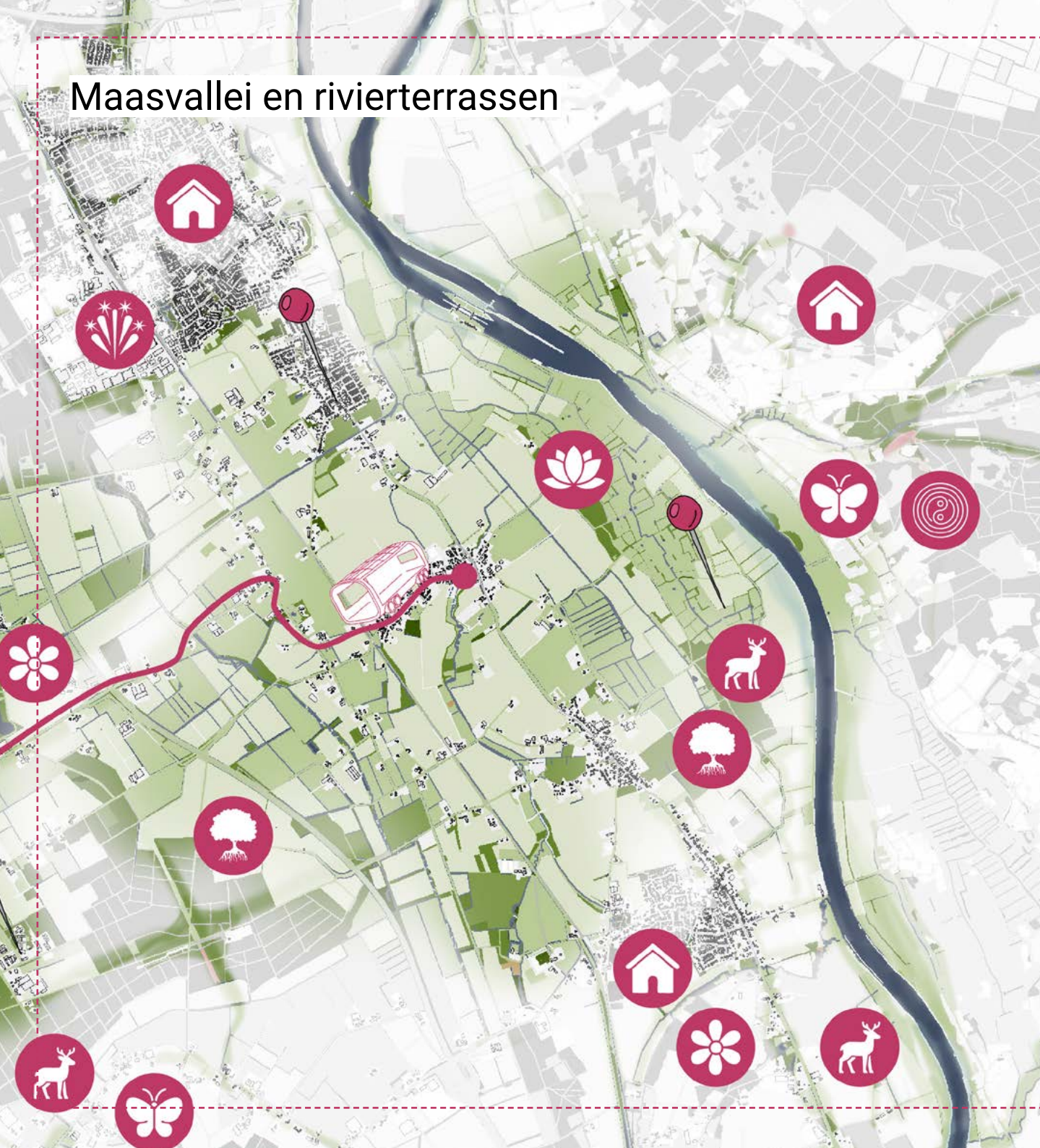

4. Van initiatieven naar dagelijks leven: menukaart en karavaan

De verbinding tussen gezondheid en landschap krijgt concreet vorm via een 'menukaart' van initiatieven. Dit zijn projecten waarin bijvoorbeeld landschapsherstel, voedselproductie, bewegen en sociale ontmoeting samenkomen. Huisartsen en zorgcoördinatoren kunnen inwoners met een hulpvraag doorverwijzen naar deze initiatieven, waardoor nieuwe groepen ontstaan en mensen actief deelnemen aan hun eigen gezondheid en leefomgeving.

De Valleirijder en de bijbehorende karavaan functioneren als pop-up voorzieningen in het gebied. Denk aan een buurtsuper met lokale biologische producten, een repaircafé voor kennisdeling en reparatie, een appeltaartbakker als sociaal ankerpunt en een ruil- en deelruimte voor spullen en diensten. Bewoners die minder snel deelnemen aan participatie kunnen hier laagdrempelig hun ervaringen en ideeën direct inbrengen of betrokken worden.

Maasvallei en rivierterrassen

De kansen voor landschapsherstel worden ingegeven vanuit het Aardkundig Fundamentalisme: bodem en water zijn sturend, functies volgen de waterpeilen.

Kansen voor landschapsherstel Maasvallei: dorpen als 'balkons' aan de Maas, verbonden via groene corridors en duurzame vervoersmiddelen.

Perceived Sensory Dimensions (PSD's)

Festive
Ritme, feest, traditie	Rich in species
Biodiversiteit, zintuiglijke voeding
The pleasure garden
Dagelijks genieten	The common
Sociale netwerken
Space
Ruimte, beweging	The center
Zingeving, betrokkenheid
Serene
Rust, stressreductie	Wild
Veerkracht

 Publiekslieveling

Broekgebieden, Peelgebieden

Kansen voor landschapsherstel: natte buffers rondom dorpen en natuur; waterzuivering en korte voedselketens; ruimte voor educatie, beweging en voedselproductie.

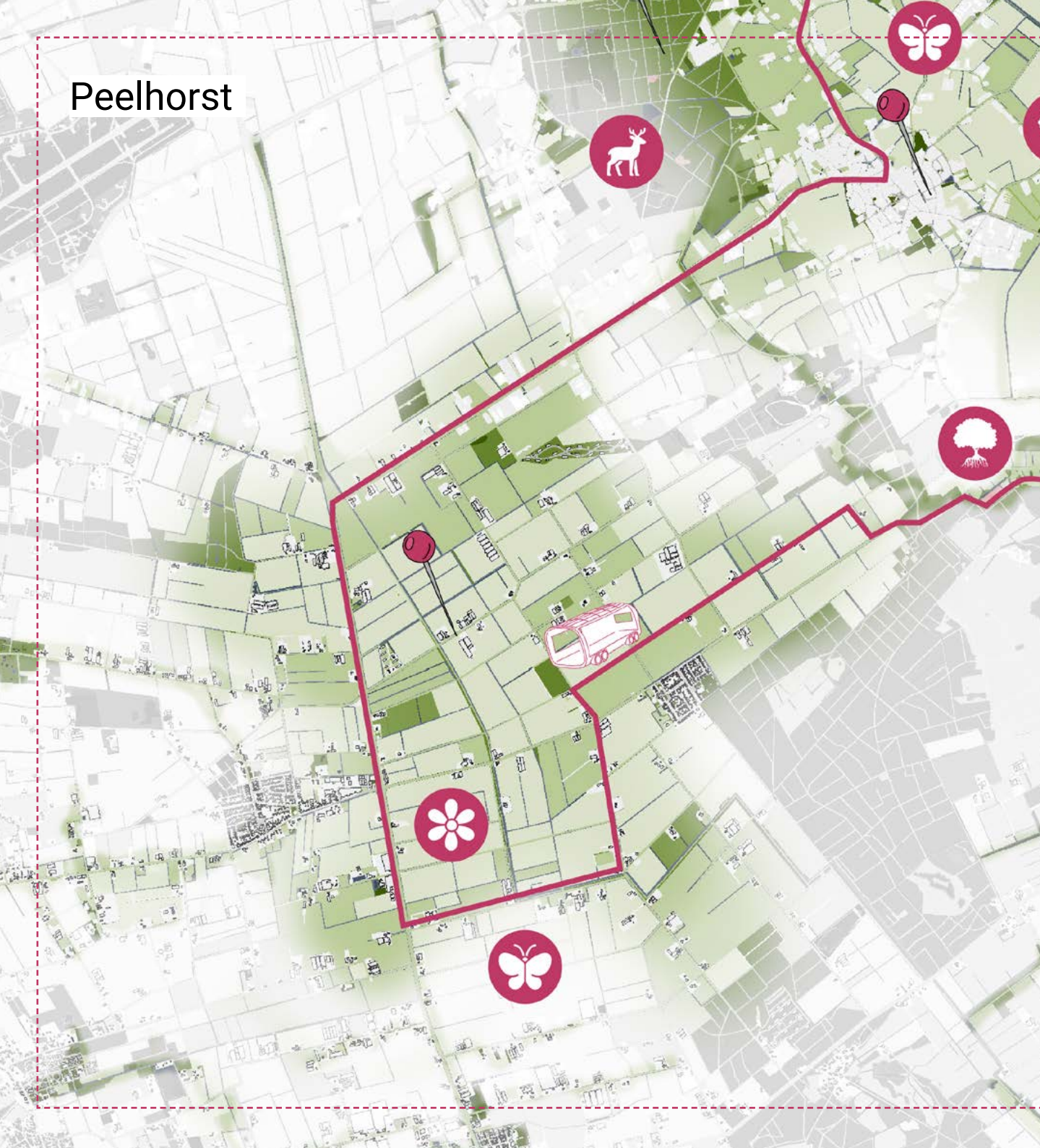
Perceived Sensory Dimensions (PSD's)

Festive
Ritme, feest, traditie	Rich in species
Biodiversiteit, zintuiglijke voeding
The pleasure garden
Dagelijks genieten	The common
Sociale netwerken
Space
Ruimte, beweging	The center
Zingeving, betrokkenheid
Serene
Rust, stressreductie	Wild
Veerkracht

 Publiekslieveling

Peelhorst

Kansen voor landschapsherstel: voormalige hoogveen- en veengebieden worden geschikt gemaakt voor grootschalige, biobased landbouw, natuurherstel, dorpsuitbreidingen en lintbebouwing worden geïntegreerd.

Perceived Sensory Dimensions (PSD's)

Festive
Ritme, feest, traditie

Rich in species
Biodiversiteit, zintuiglijke voeding

The pleasure garden
Dagelijks genieten

The common
Sociale netwerken

Space
Ruimte, beweging

The center
Zingeving, betrokkenheid

Serene
Rust, stressreductie

Wild
Veerkracht

Publiekslieveling

Tegelenbreuk

Kansen voor landschapsherstel: natuurketens met heide, productiebossen voor luchtkwaliteit, werkgelegenheid en bouw materiaal.

Perceived Sensory Dimensions (PSD's)

Festive
Ritme, feest, traditie	Rich in species
Biodiversiteit, zintuiglijke voeding
The pleasure garden
Dagelijks genieten	The common
Sociale netwerken
Space
Ruimte, beweging	The center
Zingeving, betrokkenheid
Serene
Rust, stressreductie	Wild
Veerkracht

 Publiekslieveling

Onderbouwing

5. Samen beslissen en investeren: financiering en governance

Innovatieve vormen van zorgfinanciering ondersteunen deze beweging. Huisartsen ontvangen een vast bedrag per patiëntenpopulatie in plaats van een vergoeding per consult. Deze aanpak leidt tot betere zorg, minder doorverwijzingen (circa 25%) en een potentiële besparing van ongeveer 25 miljoen euro per jaar bij toepassing in de gehele regio.

De besparing wordt als volgt verdeeld:
30% (7,5 miljoen euro per jaar) naar de gemeenschap voor landschap en welzijn
60% (15 miljoen euro per jaar) terug naar de zorgverzekeraar
10% (2,5 miljoen euro per jaar) voor organisatie, monitoring en innovatie

Inwoners beslissen gezamenlijk over de besteding van het community-budget. Gedurende het jaar worden projectideeën opgehaald en besproken tijdens de rondritten van de Valleirijder. In het voorjaar stemmen bewoners op hun voorkeursproject. Elk jaar wordt zo een 'publiekslieveling' gekozen: een initiatief met brede steun dat daadwerkelijk wordt uitgevoerd en gevierd op 21 juni, de langste dag van het jaar. Besluitvorming wordt daarmee zichtbaar in het landschap en het dagelijks leven.

6. Onderbouwing en toekomstperspectief: PSD's en Blue Zones

Onze visie op de Mooi Maasvallei wordt ondersteund door wetenschappelijke inzichten, waaronder de theorie van de Eight Perceived Sensory Dimensions (PSD's). Deze beschrijven hoe mensen landschappen zintuiglijk en emotioneel ervaren en waarom bepaalde omgevingen herstel, vertrouwen en verbondenheid oproepen. In de Mooi Maasvallei vormen de acht PSD's samen het sensitieve fundament onder gezondheid, gemeenschap en landschap. We gebruiken de PSD's om de impact van groene ruimtes op welzijn te meten en ontwerpen te sturen. De PSD's sluiten nauw aan bij de principes van Blue Zones, zoals vrij bewegen (Space), sterke sociale netwerken (The Common), lokaal en divers voedsel (Rich in Species, Pleasure Garden), rituelen en ontmoeting (Festive) en zingeving (The Center). Zo wordt gezond gedrag niet opgelegd, maar ingebed in het dagelijks leven en het landschap zelf. Wanneer we vanuit deze bril naar de huidige situatie (2026) kijken, ontstaat een eerste menukaart van initiatieven. De ambitie is om richting 2040 dit aanbod te verbreden en te verdiepen, met extra aandacht voor Serene, Wild en Rich in Species, en dit ook op regionaal schaalniveau te versterken.

Slot

7. Naar een samenhangend regionaal ecosysteem

Op termijn groeit de Mooi Maasvallei uit tot een regionaal, levend ecosysteem van deels zelfvoorzienende gemeenschappen waarin mensen en natuur elkaar versterken. De Valleirijder fungeert hierbij als aanjager en verbinder, terwijl bestaande en nieuwe initiatieven, participatieprocessen, het ondergrondse netwerk en het landschap zelf zorgen voor samenhang. Gezondheid, gemeenschap en landschap zijn zo onlosmakelijk met elkaar verbonden. Bewoners worden mede-eigenaar van een veerkrachtige, gezonde en toekomstbestendige regio, gedragen door vertrouwen en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

